

N:o 18.

Ank. till Riksd. kansli den 4 maj 1909, kl. 4 e. m.

Första Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 8, angående utredning rörande statens, kommunernas, landstingens och hushållningssällskapens frigörande från ekonomiskt beroende af från rusdryckshandteringen härflytande medel.

I motion, n:o 192, i Andra Kammaran har herr *S. H. Kvarnzelius*, med hvilken ett större antal ledamöter instämt, upprepat den framställning, som af samma motionär gjordes vid 1908 års riksdag, dock med sådan ändring i yrkandet, att detta i föreliggande motion fullt sammanfaller med hvad Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 2 i sitt tillstyrkande utlåtande 1908 föreslog och som äfven blef Andra Kammarens beslut, nämligen:

»att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t måtte genom en kommitté låta verkställa en allsidig utredning rörande statens, kommunernas, landstingens och hushållningssällskapens frigörande från deras ekonomiska beroende af från rusdryckshandteringen härflytande medel samt för Riksdagen framlägga resultatet af denna utredning med de förslag, hvar till samma utredning kan föranleda.»

I motionen rekapituleras 1908 års motions behandling såväl i utskotten som i kamrarna, hvarpå motionären hänvisar till sin i

förstnämnda motion intagna utförligare motivering jämte hvad Andra Kammarens tillfälliga utskott däröfver yttrat.

Med erinran, att i år i Första Kammarén, i anslutning till dess tillfälliga utskotts utlåtande och framställning nämnda år, framburits en motion, hvári påyrkas utredning rörande de skatte- och inkomst-källor, som må kunna användas af kommun, hvars inkomster minskats på grund af användande af s. k. lokalt veto, anför vidare motionären bland annat, att under de senare åren nykterhetssträfvandena på det i motionen berörda område börjat omfattas med allt starkare intresse i hela landet. Här af är det klart, att äfven om det lokala vetot ej skulle komma att i sin fulla utsträckning tillämpas, åtskilliga kommuner snart torde komma att bli beroende af statens medverkan för sitt frigörande från rusdryckshandeln. Därmed skall också helt visst krafvet på förbudsåtgärder från statens sida allt mer och mer komma att göra sig starkt gällande. Belysande i detta afseende är den af nykterhetssällskapen i år anordnade undersökningen rörande ställningen till det lokala vetot. Härvid ha öfver ett tusen kommunalstämmor uttalat sig för och blott 63 emot den ifrågasatta af Andra Kammarén antagna reformen. Två städers stadsfullmäktige ha uttalat sig för lokalt veto och stadsfullmäktige i en stad formulerat sitt utlåtande till fordran på totalt rusdrycksförbud. Dessutom har förstnämnda fordran vunnit understöd af nära ett tusen offentliga möten.

Det är således enligt motionären uppenbart, att om statsmakterna här känna sitt ansvar och vilja utöfva ett för den enhetliga utvecklingen gagnande inflytande vid rusdryckshandteringens reglering och afskrifning såväl i kommunerna som vidkommande statsverket, så är den af motionären begärda utredningen just nu högeligen påkallad att utan dröjsmål påbörjas.

*Andra Kam-
marens
utskotts
hemställan.*

Andra Kammarens utskott har i afgifvet yttrande hemställt, att Andra Kammarén för sin del måtte besluta, att Riksdagen i enlighet med yrkandet i motion, n:o 192, af herr S. H. Kvarnzélius i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhåller, det Kungl. Maj:t måtte genom en kommitté låta verkställa en allsidig utredning rörande statens, kommunernas, landstingens och hushållningssällskapens frigörande från deras ekonomiska beroende af från rusdryckshandlingen härflytande medel samt för Riksdagen framlägga resultatet af denna utredning med de förslag, hvartill samma utredning kan föranleda.

Denna hemställan har bifallits af Andra Kammaren, hvarefter ärendet öfverlämnats till Första Kammaren, som hänvisat detsamma till förberedande behandling af sitt andra tillfälliga utskott.

Från Sveriges officiella statistik har utskottet inhämtat, att om-sättningen af alkoholhaltiga drycker under de fem tillverkningsåren från och med tillverkningsåret 1901—1902 varit följande:

*Utskottets
yttrande.*

A. Brännvin och därmed likställda drycker.

Tillverkningsåret 1901—1902.

Tillverkning inom landet:			Liter
Liter.....	49,335,808		
Utförsel år 1902	258,829	49,076,979	
Införsel » »		673,874	49,750,853

Tillverkningsåret 1902—1903.

Tillverkning inom landet:			
Liter.....	37,293,761		
Utförsel år 1903	166,577	37,127,184	
Införsel » »		679,993	37,807,177

Tillverkningsåret 1903—1904.

Tillverkning inom landet:			
Liter.....	38,035,596		
Utförsel år 1904	526,036	37,509,560	
Införsel » »		621,569	38,131,129

Tillverkningsåret 1904—1905.

Tillverkning inom landet:			
Liter.....	39,117,217		
Utförsel år 1905	270,142	38,847,075	
Införsel » »		633,338	39,480,413

Tillverkningsåret 1905—1906.

Tillverkning inom landet:

Liter.....	37,095,506		
Utförsel år 1906	438,539	36,656,967	
Införsel » »		<u>626,659</u>	37,283,626

B. Vin.

Införsel:	År	1902	1903	1904	1905	1906
Vin (och saft)						
på fat..... kg.		2,863,877	3,199,899	2,393,839	2,304,709	2,463,383
D:o på andra						
kärll..... liter		529,648	578,444	504,782	552,423	639,326

C. Maltdrycker,

(utom svagdricka och därmed likställda drycker).

Tillverkningsåret 1903—1904.

Tillverkning inom landet:

Liter	140,487,800		Liter.
Utförsel år 1904 (utom 437			
kg. maltdrycker på fat)	<u>154,312</u>	140,333,488	
Införsel år 1904 (utom 182,463 kg.			
maltdrycker på fat).....		<u>44,301</u>	140,377,789

Tillverkningsåret 1904—1905.

Tillverkning inom landet:

Liter	153,206,000		
Utförsel år 1905 (utom 4,359			
kg. maltdrycker på fat)	<u>187,103</u>	153,018,897	
Införsel år 1905 (utom 201,200 kg.			
maltdrycker på fat).....		<u>45,047</u>	153,063,944

Tillverkningsåret 1905—1906.

Tillverkning inom landet:

Liter	149,511,300	
Utförsel år 1906 (utom 4,331 kg. maltdrycker på fat)	237,205	149,274,095
Införsel år 1906 (utom 181,692 kg. maltdrycker på fat).....	34,885	149,308,980

Förestående siffror synas gifva vid handen, att omsättningen inom landet af brännvin och därmed likställda drycker de senare åren något minskats; samt att omsättningen af maltdrycker år 1905—1906 visserligen var något mindre än året näst därförut, men dock större än året 1903—1904.

Inkomsterna af tillverkning, införsel och försäljning af sprit- och maltdrycker under de senare åren utgjorde:

År 1902.

Brännvinstillverkningsskatt, influten	kronor 19,550,923: —
Försäljningsafgifter och vinstmedel (året 1901— 1902):	
i städer och köpingar	kronor 10,520,873: —
å landsbygden	» 425,596: —
	<u>kronor 10,946,469: —</u>
hvaraf komma på:	
landstingen	kronor 1,906,318: —
hushållningssällskapen..	» 1,389,300: —
stadskommunerna.....	» 6,261,156: —
landsbygdskommunerna	» 1,354,576: —
provisioner m. m.	» 35,119: —
Punschskatt	kronor — — —
Maltskatt	» — — —
Införseltull för brännvin, sprit och vin	» 4,330,862: —
	<u>Summa kronor 34,828,254: —</u>

År 1903.

Brännvinstillverkningskatt, influten	kronor 20,810,144: —
Försäljningsavgifter och vinstmedel (året 1902— 1903):	
i städer och köpingar kronor 11,408,607: —	
å landsbygden	» 528,453: —
	<u>kronor 11,937,060: —</u>
hvaraf komma på:	
landstingen	kronor 2,056,956: —
hushållningssällskapen..	» 1,498,651: —
stadskommunerna	» 6,832,603: —
landsbygdskommunerna	» 1,513,916: —
provisioner m. m.	» 34,934: —
Punschskatt	kronor — — —
Maltskatt	» — — —
Införseltull för brännvin, sprit och vin	» <u>6,468,583: —</u>
	Summa kronor 39,215,787: —

År 1904.

Brännvinstillverkningskatt, influten	kronor 24,487,280: —
Försäljningsavgifter och vinstmedel (året 1903— 1904):	
i städer och köpingar kronor 11,870,007: —	
å landsbygden	» 529,231: —
	<u>kronor 12,399,238: —</u>
hvaraf komma på:	
landstingen	kronor 2,123,266: —
hushållningssällskapen..	» 1,590,935: —
stadskommunerna	» 7,112,915: —
landsbygdskommunerna	» 1,540,036: —
provisioner m. m.	» 32,086: —
Punschskatt	kronor 1,296,652: —
Maltskatt, influten	» 3,211,130: —
Införseltull för brännvin, sprit och vin	» <u>4,489,984: —</u>
	Summa kronor 45,884,284: —

År 1905.

Brännvinstillverkningskatt, influten	kronor 24,470,017: —
Försäljningsavgifter och vinstmedel (året 1904— 1905):	
i städer och köpingar kronor 11,999,097: —	
å landsbygden	» 538,910: —
	kronor 12,538,007: —
hvaraf komma på:	
landstingen	kronor 2,145,879: —
hushållningssällskapen..	» 1,597,005: —
stadskommunerna	» 7,186,101: —
landsbygdskommunerna	» 1,580,853: —
provisioner m. m.	» 28,169: —
Punschskatt	kronor 1,307,110: —
Maltskatt, influten.....	» 3,082,434: —
Införseltull för brännvin, sprit och vin	» 4,768,373: —
	Summa kronor 46,165,941: —

År 1906.

Brännvinstillverkningskatt, influten	kronor 27,156,221: —
Försäljningsavgifter och vinstmedel (året 1905 — 1906):	
i städer och köpingar kronor 13,105,842: —	
å landsbygden	» 446,918: —
	kronor 13,552,760: —
hvaraf komma på:	
landstingen	kronor 2,316,496: —
hushållningssällskapen..	» 1,742,491: —
stadskommunerna	» 7,844,957: —
landsbygdskommunerna...	» 1,620,868: —
provisioner m. m.	» 27,948: —
Punschskatt	kronor 1,459,263: —
Maltskatt, influten.....	» 3,085,183: —
Införseltull för brännvin, sprit och vin	» 5,187,617: —
	Summa kronor 50,441,044: —

De förestående siffrorna bekräfta det kända förhållandet, att staten, kommunerna, landstingen och hushållningssällskapen samtliga i större eller mindre mån äro ekonomiskt beroende af rusdrycks-handteringen.

I likhet med Andra Kammarens utskott håller nu utskottet före, att med den växande nykterhetsrörelsen krafven på särskilda åtgärder till begränsning af handeln med rusdrycker inom kommunerna allt mera skola framträda samt att efter utvidgningen af rösträtten kommunerna äfvenledes med den dem i sådant afseende förlänade makt skola allt allmänare tillmötesgå dessa kraf. Följaktligen är en minskning i vinsten af rusdryckshandteringen att förvänta; och härmed stå staten, kommunerna, landstingen och hushållningssällskapen inför nödvändigheten att med hänsyn härtill ordna sin ekonomi. Vid sådant förhållande synes det utskottet, som om — i likhet med hvad Andra Kammaren beslutat — en allsidig utredning rörande det lämpligaste sättet att frigöra det allmänna från beroendet af dessa inkomster vore af förhandenvarande omständigheter särskildt påkallad.

Utskottet anser sig dock härvid böra erinra, att motionären i sin motion till årets riksdag yrkat skrifvelse om utredning endast rörande det allmännas frigörande från ekonomiskt beroende af rusdrycksmedlen och icke, såsom i 1908 års motion, om det allmännas fullständiga frigörande i sådant afseende. Andra Kammaren har jämväl beslutat skrifvelse i enlighet med yrkandet vid denna riksdag; och innebär detta beslut enligt utskottets uppfattning att, där est det allmänna ej kan eller ens bör helt frigöras från ekonomiskt beroende af nu afsedda medel, så bör dock utredas, i hvilken omfattning det allmännas frigörande från sagda beroende kan genomföras.

Utskottet, som med hänsyn till ofvan intagna sifferuppgifter finner föga antagligt, att det allmänna kan helt frigöras från beroendet af rusdrycksmedlen, och som äfven anser utredningen möjligen kunna ske utan anlitan de af en kommitté, får alltså hemställa,

att Första Kammaren ville så till vida biträda Andra Kammarens beslut i frågan, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhåller, det täcktes Kungl. Maj:t låta på lämpligaste sätt verkställa en allsidig utredning rörande statens, kommuner-

nas, landstingens och hushållningssällskapens frigörande i större eller mindre omfattning från deras ekonomiska beroende af från rusdryckshand-teringen härflytande medel samt för Riksdagen framlägga resultatet af denna utredning med de förslag, hvartill samma utredning möjligen kan föranleda.

Stockholm den 4 maj 1909.

Å utskottets vägnar:

A. WACHTMEISTER.

Herrar *Benedicks* och *Lindblad* ha bedt få antecknadt, att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
